

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

246624

ความไว้วางใจของผู้ศึกษาเชิงคุณภาพโดยผู้ศึกษา: การศึกษาเชิงคุณภาพ

นายบัลลังก์ เท็ดองวานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

b00251073

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

246824

ความไว้วางใจของผู้ติดเชื้อเอชไอวีต่อแพทย์ผู้รักษา: การศึกษาเชิงคุณภาพ

นายบัลลังค์ เหลืองวรานันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5 0 7 8 1 0 9 1 3 8

TRUST OF HIV INFECTED PATIENTS IN THEIR PHYSICIANS:
A QUALITATIVE STUDY

Mr.Banlang Luangwaranan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Counseling Psychology

Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความไว้วางใจของผู้ติดเชื้อเอชไอวีต่อแพทย์ผู้รักษา:

การศึกษาเชิงคุณภาพ

โดย

นายบัลลังค์ เหลืองวรานนท์

สาขาวิชา

จิตวิทยาการปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะจิตวิทยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัดนางค์ มณีศรี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

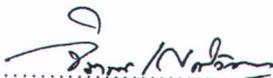
..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วชิรี ทรัพย์มี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จีราพร เกศพิชญวัฒนา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร. นีรนาท แสนสา)

บัลลังก์ เหลืองวรานันท์: ความไว้วางใจของผู้ติดเชื้อเอชไอวีต่อแพทย์ผู้รักษา:
การศึกษาเชิงคุณภาพ.

(TRUST OF HIV INFECTED PATIENTS IN THEIR PHYSICIANS:

A QUALITATIVE STUDY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผศ.ดร.กรรณิการ์ นลราชสุ
วจัน, 196 หน้า.

246624

สัมพันธภาพระหว่างแพทย์ผู้ดูแลและผู้ติดเชื้อเอชไอวีมีความสำคัญและมีลักษณะพิเศษกว่า
ผู้ป่วยกลุ่มอื่น เป็นสัมพันธภาพตลอดชีวิตของทั้งสองฝ่าย ความไว้วางใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ
ที่สุดของสัมพันธภาพนี้ ผู้วิจัยศึกษาความไว้วางใจที่ผู้ติดเชื้อมีต่อแพทย์ผู้รักษา โดยมีวัตถุประสงค์ 3
ประการคือ 1) เพื่อศึกษาประสบการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับรู้ผลเลือดจนเข้าสู่กระบวนการรักษา
2) ศึกษาประสบการณ์ในการตรวจรักษากับแพทย์ 3) เพื่อศึกษาลักษณะแพทย์ที่ผู้ติดเชื้อให้ความ
ไว้วางใจ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ติดเชื้อในโรงพยาบาล
ของรัฐขนาดใหญ่แห่งหนึ่งใจกลางกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 ราย

จากการวิจัยมีข้อค้นพบ 3 ประเด็นหลักคือ 1. ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับรู้ผลเลือด
พบที่มีความเปลี่ยนแปลง 4 ระยะคือ จมอยู่กับความทุกข์ ฮึดสู้กับโรคร้าย ยอมรับได้อย่างแท้จริง เกิด
ความงอกงามภายในใจ 2. ประสบการณ์ในการตรวจรักษากับแพทย์ พบประสบการณ์ด้านบวก 2
ประการคือ ยอมรับ เข้าใจ ให้ความช่วยเหลือ และได้รับการดูแลโดยไม่รังเกียจ ประสบการณ์ด้านลบ
5 ประการคือ การถูกปฏิเสธการรักษา รู้สึกว่าแพทย์ตรวจรักษาตามหน้าที่ ไม่ให้เกียรติและได้รับ
คำพูดตอกย้ำความรู้สึก ได้รับการรักษาล่าช้าจนพิการ ถูกแสดงท่าทีเห็นห่าง รังเกียจ 3. ลักษณะ
แพทย์ที่ผู้ติดเชื้อให้ความไว้วางใจ พบประเด็นย่อย 3 ประเด็นคือ ความหมายและความสำคัญของ
ความไว้วางใจ การเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงของความไว้วางใจ ลักษณะแพทย์ที่ผู้ติดเชื้อให้ความ
ไว้วางใจ

การศึกษานี้ทำให้เกิดความเข้าใจต่อความไว้วางใจของผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีต่อแพทย์ผู้รักษา
ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ในงานจิตวิทยาการปรึกษา ซึ่งมีความไว้วางใจของผู้รับบริการเป็นส่วน
สำคัญเช่นกัน

สาขาวิชา จิตวิทยาการปรึกษา .....ลายมือชื่อนิติศ.....

ปีการศึกษา 2553 .....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5078109138 : MAJOR COUNSELING PSYCHOLOGY

KEYWORDS : TRUST/ HIV INFECTED PATIENTS AND THEIR PHYSICIANS

BANLANG LUANGWARANAN : TRUST OF HIV INFECTED PATIENTS IN THEIR PHYSICIANS: A QUALITATIVE STUDY. ADVISOR : ASST.PROF.KANNIKAR NOLRAJSUWAT, Ph.D., 196 pp.

246624

Trust is the key feature in HIV infected patients and physicians relationship. This study aimed to explore HIV infected patients' experiences after recognized their HIV status, caring experiences between them and their physicians, and physicians' characteristics that promoted trust. Qualitative study was used. In-depth interview were conducted 10 HIV infected patients from purposive sampling. The study site was a large government hospital in Bangkok. Thematic approach was applied in data analysis.

The findings revealed 3 main themes. First, HIV infected patients' experiences after recognized their HIV status had 4 stages, suffering, fighting with HIV, true acceptance of their HIV status, and growth of their minds. Second, caring experiences from their physicians demonstrated positive and negative experiences. Owing to positive experiences, there were physicians' acceptance and caring without prejudice. Negative experiences were denied to serve, treated without care, unconcerned of dignity, delayed treatment with poor outcome, discriminated and stigmatized patients. Third, physicians' characteristics that promoted trust. The last theme had 3 categories, meaning and significant features of trust, trust building and changing affected by caring experiences, and physicians characteristics that promoted trust.

This study yielded better understanding about trust between physicians and HIV infected patients, that can applied in counseling psychology which trust also be a key component.

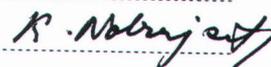
Field of Study : Counseling Psychology

Student's Signature

Academic Year : 2010

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือของบุคคลต่างๆมากมาย ตั้งแต่คณาจารย์ในคณะจิตวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ในสาขาจิตวิทยาการปรึกษาซึ่งได้กรุณาให้ความรู้และความเมตตาแก่ผู้เขียน ได้แก่ รองศาสตราจารย์สุภาพรรณ โคตรจรัส รองศาสตราจารย์วัชร ทรัพย์มี รองศาสตราจารย์ ดร.โสริศ โพธิแก้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ นลราชสุวัจนซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าตรวจทานแก้ไขและให้ข้อคิดเห็นแก่ผู้เขียนในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้อาจารย์ในสาขาจิตวิทยาการปรึกษาแล้วผู้เขียนได้รับรู้ความหมายและประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพจากรองศาสตราจารย์ ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนาอาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ ช่วยให้ผู้เขียนซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากแนวคิดในเชิงปริมาณเป็นหลักและไม่มีประสบการณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพเลยได้เข้าใจถึงธรรมชาติที่แท้ของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

พี่และน้องรวมทั้งเพื่อนร่วมรุ่นของผู้เขียนนับเป็นผู้ที่มีความสำคัญในด้านกำลังใจและกำลังกายรวมทั้งช่วยในการตรวจสอบงานในขั้นตอนต่างๆ ช่วยให้งานมีความสมบูรณ์มากขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดซึ่งไม่อาจเอ่ยนามในที่นี้นับว่ามีคุณูปการอย่างใหญ่หลวง เป็นทั้งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นทั้งผู้ตรวจสอบงานในขั้นตอนสุดท้ายเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ตรงกับความต้องการ ทั้งหมดคงเป็นปัจจัยที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงลงได้ และยังมีผู้ที่มีส่วนสำคัญอีกมากมายหลายท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณในกำลังใจและกำลังกายที่ได้รับ และหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อความไว้วางใจเพิ่มมากขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานบริการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เพื่อประโยชน์แก่ผู้มารับบริการ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
คำถามการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์.....	8
แนวคิดด้านบริการปรึกษาเชิงจิตวิทยาสำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวี.....	12
แนวคิดเรื่องความไว้วางใจ.....	17
แนวคิดเรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
การเตรียมความพร้อมในการวิจัย.....	36
การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
การสรุป อภิปรายผลการวิจัยและการให้ข้อเสนอแนะ.....	45
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	45

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	47
ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากรับรู้ผลเลือดจนเข้าสู่กระบวนการรักษา.....	48
ประสบการณ์ในการตรวจรักษากับแพทย์.....	59
ลักษณะของแพทย์ที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีให้ความไว้วางใจ.....	71
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล.....	93
สรุปผลการวิจัย.....	93
อภิปรายผล.....	95
สรุป.....	107
ข้อเสนอแนะ.....	108
รายการอ้างอิง.....	111
ภาคผนวก.....	115
ภาคผนวก ก รายละเอียดผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	115
ภาคผนวก ข ตัวอย่างการให้รหัสข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลักรายชื่อที่ 1-4.....	120
ภาคผนวก ค ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักรายชื่อที่ 9.....	160
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	196

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	หน้า 41
---	------------

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 4.1 แสดงการเปลี่ยนแปลงของความไว้วางใจจากประสบการณ์ในการตรวจ รักษากับแพทย์.....	79
แผนภาพที่ 4.2 แสดงลักษณะแพทย์ที่ผู้ติดเชื้อให้ความไว้วางใจ.....	92